

1. Inleiding

Voordat we onze verhandeling toespitsen op de Messiaanse psalmen, gaan we na binnen welke context van het hele Psalmboek deze psalmen een plaats hebben.

De psalmen worden in vijf boeken of bundels verdeeld. Door velen wordt deze indeling gezien als parallel aan de vijf boeken van Mozes, de Thora of de Pentateuch. De Psalmen 1 en 2 zouden bewust als opening zijn gekozen en de Psalmen 146-150 zouden dan gezien moeten worden als lofgedichten die de bundel afsluiten.

– De eerste bundel bevat de Psalmen 1-41, volgens de opschriften van deze psalmen toegeschreven aan David. Uitzonderingen zijn, behalve de psalmen waarmee de bundel geopend wordt (de Psalmen 1 en 2), ook de Psalmen 10 en 33. In Handelingen 4:25 legt de apostel Petrus Psalm 2 echter ook in de mond van David. De Statenvertalers gaan ervan uit dat ook Psalm 10 door David is gedicht.

– De tweede bundel bevat 31 psalmen (42-72), waarvan er twintig aan David worden toegeschreven, inclusief Psalm 72. De overige zijn anoniem. Anonieme psalmen noemen we ook wel ‘weespsalmen’. De psalmen in deze bundel behandelen de geschiedenis van Davids regering tot de Babylonische ballingschap in 586 voor Christus.

– De derde bundel bevat slechts zeventien psalmen (73-89) en bezingt de gebeurtenissen tijdens de val van Samaria en Jeruzalem, maar bevat in Psalm 86 ook een gebed van David.

– De vierde bundel bevat eveneens zeventien psalmen (90-106). De bundel behandelt de plaats van God en het opverende religieuze leven. Alleen Psalm 103 vermeldt David als auteur. – De vijfde bundel bevat de overige psalmen (107-150). Van vijftien

hiervan wordt David als auteur beschouwd en Psalm 127 wordt aan Salomo toegerekend. Het dankbare volk keert al lofprijzend terug naar het Beloofde Land.

Elk boek wordt afgesloten met een doxologie (lofprijzing), zoals ‘amen’ of ‘halleluja’. Psalm 150 sluit het Boek der Psalmen af met één grote lofverheffing over het hele Psalmboek tot eer van God.

Als we letten op de inhoud van het Psalmboek, kan de volgende onderscheiding worden aangebracht:

- De zeven boetsalmen: 6, 32, 38, 51, 102, 130 en 143.
- Historische psalmen. Daarin worden Gods grote daden in de geschiedenis van Israël bezongen: 78, 105, 106 en 114.
- Messiaanse psalmen. Psalmen die in het bijzonder betrekking hebben op de Messias. De belangrijkste zijn: 2, 16, 22, 40, 45, 69, 72, 110 en 118. Er zijn echter veel meer psalmen met Messiaanse trekken. Ik kom daarop nader terug in hoofdstuk 4.
- Vloekpsalmen. Daarin vervloekt de dichter in de Naam des Heeren de vijanden van God en van zichzelf: 35, 69, 109 en 137.
- Natuurpsalmen. In deze psalmen worden Gods daden in de schepping bezongen: 8, 19, 29, 104, 147.
- Het Groot Hallel, gezongen bij de paschamaaltijd en bij andere feestelijke gelegenheden: 113-118.
- Bedevaartpsalmen. Dit zijn de Psalmen 120-134, die ook wel ‘liederen Hammaäloth’ genoemd worden.

Een psalm kan in meerdere categorieën thuishoren.

Zoals in het woord vooraf al is opgemerkt, is dit boek geschreven om christenen temeer te doen beseffen welk een rijkdom de psalmen, in het bijzonder de Messiaanse psalmen, bevatten. De besproken psalmen laten licht vallen over nieuwtestamentische teksten die gaan over de Christus der Schriften. Het bestuderen

daarvan kan verrijkend zijn en voor het persoonlijk geloof betekenis hebben.

Daaruit vloeit een tweede oogmerk voort, namelijk om in gesprekken met Joden gemotiveerd vanuit het Oude Testament te kunnen aantonen dat Jezus de Messias is. In die zin kan dit boek ook gebruikt worden in het contact met Joden vanuit de begeerte dat zij de gekomen Messias mogen leren kennen als hun Zaligmaker.

Dit boek gaat over Messiaanse psalmen. Het begrip ‘Messiaans’ vraagt om een verklaring. Het heeft betrekking op de Messias. Daarop wordt ingegaan in hoofdstuk 2. Hoe in de Joodse traditie is gedacht over de Messiaanse psalmen, komt in hoofdstuk 3 aan de orde. In hoofdstuk 4 volgt een beschrijving van de Messiaanse psalmen. Welke psalmen kunnen als zodanig worden aangemerkt? Wat betekenen ze? Een overzicht van de Messiaanse psalmen en relevante teksten uit het Nieuwe Testament is de inhoud van hoofdstuk 5.

Na het overzicht geef ik in hoofdstuk 6 een korte beschrijving van een aantal psalmen die bij velen als voluit Messiaans bekendstaan. Dat betreft de Psalmen 2, 16, 22, 40, 45, 69, 110 en 118. In de beschrijving schenk ik kort aandacht aan de structuur van de psalm. Daarop volgt een korte samenvatting van de inhoud. Om recht te doen aan Joodse commentaren op de psalm, wordt daarvan het belangrijkste weergegeven. Ten slotte volgt bij elk van deze psalmen een beschouwing over de vraag wat het Messiaanse karakter van de psalm inhoudt.

2. Wat of wie is de Messias?

Dit boek heeft als onderwerp ‘de Messiaanse psalmen’. Maar wat of wie is eigenlijk de Messias? Want Messiaanse psalmen gaan over de Messias. Het woord ‘Messias’ komt van het Hebreeuwse woord ‘Mashyach’ of ‘Mashiach’. Het wordt in het Oude Testament vooral gebruikt als aanduiding van de gezalfde koning. Als eerste wordt Saul tot koning gezalfd. Later volgen David en Salomo. De namen van David en Salomo zijn verbonden met Messiaanse verwachtingen. Daarvan hebben verschillende profeten getuigd, met name Jesaja, Micha en Zacharia.¹

Een messias is dus iemand die met zalfolie is ingewijd om een bepaalde taak te vervullen in de tijd van het Oude Testament en in de toekomst. De gezalfde moet heil en zegen brengen. Door de zalving ontvangt hij de kracht om de bijzondere taak te vervullen. Zo lezen we van David dat, toen hij door Samuël gezalfd werd, de Geest des HEEREN over hem vaardig werd van die dag af en voortaan (1 Sam. 16:13).

De oudtestamentische profetieën en psalmen hebben in de eerste plaats betekenis voor de tijd waarin ze tot stand zijn gekomen en voor de mensen van die tijd: het volk van Israël en ook de omliggende volken. Daarmee is niet alles gezegd.

1. Het Hebreeuwse woord ‘Mashiach’ wordt in de volgende Schriftplaatsen gebruikt: Lev. 4:3; Lev. 4:5; Lev. 4:16; Lev. 6:22; 1 Sam. 2:10; 1 Sam. 2:35; 1 Sam. 12:3; 1 Sam. 12:5; 1 Sam. 16:6; 1 Sam. 24:6; 1 Sam. 24:6; 1 Sam. 24:10; 1 Sam. 26:9; 1 Sam. 26:11; 1 Sam. 26:16; 1 Sam. 26:23; 2 Sam. 1:14; 2 Sam. 1:16; 2 Sam. 1:21; 2 Sam. 19:21; 2 Sam. 22:51; 2 Sam. 23:1; 1 Kron. 16:22; 2 Kron. 6:42; Ps. 2:2; Ps. 18:50; Ps. 20:6; Ps. 28:8; Ps. 84:9; Ps. 89:38; Ps. 89:51; Ps. 105:15; Ps. 132:10; Ps. 132:17; Jes. 45:1; Klaagl. 4:20. In Daniël 9:25 en 26 is het woord niet vertaald met Gezalfde, maar lezen we van de Messias, de Vorst, Die zal komen in de benauwdheid der tijden en uitgeroeid zal worden. Het zal echter niet voor Hemzelf zijn!

Zonder in te gaan op de verschillende fasen die aan het profetisch getuigenis van het Oude Testament verbonden zijn, is wel duidelijk dat bepaalde uitspraken niet alleen of zelfs in het geheel niet kunnen slaan op mensen die leefden in de tijd van de profetie of in de nabije toekomst. Om slechts een enkel voorbeeld te noemen: als in Jesaja 53 wordt geprofeteerd dat de lijdende Knecht de dagen zal verlengen en dat Hij bij de rijke in Zijn dood is geweest, is dat kwalijk toe te passen op het volk van Israël, zoals de heersende Joodse opvatting is, maar is er duidelijk sprake van een individu, dat lijdt en overwint. De jubelzang van Jesaja 61:1: ‘De Geest des Heeren HEEREN is op mij’ enzovoorts, is door de Statenvertalers zonder enige schroom en direct toegeschreven aan Christus, de Messias. Ze zouden dat misschien niet hebben gedaan als ze niet wisten dat de Heere Jezus deze woorden in Lukas 4 op Zichzelf toepast, zo wordt wel tegengeworpen. Dat moge zo zijn, maar met deze kennis kan geen andere conclusie getrokken worden dan dat het in Jesaja 61 gaat over de Messias. We belijden de eenheid van het Oude en het Nieuwe Testament; het Oude als een bloem in de knop, het Nieuwe als een uit de bloemknop van het Oude voortgekomen bloemenboeket in schone schakeringen.

In het Nieuwe Testament wordt verkondigd dat Jezus de Messias is, Die oudtestamentisch werd verwacht. Hij wordt in het Nieuwe Testament aangeduid met de Griekse naam ‘Christus’, dat is: Gezalfde. De discipel Andreas vond zijn broer Petrus en riep hem toe: ‘Wij hebben gevonden de Messias, hetwelk is, overgezet zijnde, de Christus’ (Joh. 1:42). Een bevestiging daarvan vinden we in het gesprek van de Heere Jezus met de Samaritaanse vrouw. Zij zegt: ‘Ik weet dat de Messias komt (Die genaamd wordt Christus); wanneer Die zal gekomen zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen’ (Joh. 4:25), waarop de Heere Jezus antwoordt: ‘Ik ben het, Die met u spreek’ (vers 26).

